

บทที่ 3

ทฤษฎีและแนวคิดของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

วัตถุประสงค์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การปรับโครงสร้างหนี้ของธนาคารเป็นการดำเนินการแก้ไขหนี้ทั่วไปและหนี้ที่มีปัญหา เพื่อให้ธนาคารมีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด หรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินกิจการต่อไปทั้งของลูกค้าหนี้และธนาคาร โดยเฉพาะลูกหนี้ของธนาคารที่ประสบปัญหาการชำระหนี้เนื่องจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ แต่ยังมีแนวโน้มที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ทั้งนี้ธนาคารจะต้องระมัดระวังมิให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีลักษณะเป็นการหลีกเลี่ยงการจัดชั้น ลูกหนี้และการกันเงินสำรอง หรือหลีกเลี่ยงหลักเกณฑ์การระงับ รับผิดชอบต่อค้ำรับเป็นรายได้ โดยธนาคารจะดำเนินการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ และให้มีการยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น การลดอัตราดอกเบี้ย การรับโอนสินทรัพย์ การรับตราสารทุนที่ออกโดยลูกหนี้ การแปลงหนี้เป็นทุน เป็นต้น

ขอบเขตของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา

ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ที่มีปัญหานั้น ต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของการดำเนินธุรกิจและความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้เป็นส่วนสำคัญ ซึ่งขอบเขตของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหานั้น จะครอบคลุมใน 2 ประเด็นกล่าวคือ

1. การผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ ได้แก่

1.1 การลดอัตราดอกเบี้ย โดยเรียกเก็บดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราตามสัญญาเดิม

1.2 การลดต้นทุนเงิน

1.3 การลดดอกเบี้ยที่ค้างชำระ โดยคิดดอกเบี้ยที่ค้างชำระใหม่ในอัตราตามสัญญาเดิมหรือต่ำกว่า

1.4 ให้ระยะเวลาปลอดหนี้

1.5 ขยายระยะเวลาชำระหนี้

1.6 จัดประเภทหนี้ใหม่

1.7 ให้วงเงินสินเชื่อเพิ่ม

1.8 การกระจายหนี้

1.9 อื่น ๆ

2. การรับชำระหนี้โดยการรับโอนทรัพย์สิน ตราสารการเงิน หรือรับทุนที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน (Debt-Equity swap) ของลูกหนี้เพื่อชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน โดยที่ราคายุติธรรม(Fair value) ของสินทรัพย์ ตราสารการเงิน หรือทุนดังกล่าวต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชี ส่วนการลดอัตราดอกเบี้ยให้แก่ลูกหนี้ตามภาวะตลาด หรือเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกหนี้ หรือการขยายระยะเวลาชำระหนี้ออกไป โดยมีการตกลงให้มีระยะเวลาปลอดหนี้โดยลูกหนี้ยังคงจ่ายชำระดอกเบี้ยในอัตราที่ระบุไว้ในสัญญาเดิม และธนาคารวิเคราะห์แล้วคาดว่าจะได้รับชำระเงินต้นและดอกเบี้ยคืนครบถ้วนตามสัญญาการให้กู้ยืม จะไม่ถือว่าเป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา

ประเภทของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หมายถึง การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไป และการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา คือ

1. การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไป หมายถึง การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ไม่มีส่วนสูญเสีย เช่น การลดอัตราดอกเบี้ยให้แก่ลูกหนี้ตามภาวะตลาด หรือเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกหนี้หรือการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ออกไป โดยมีการตกลงให้มีระยะเวลาปลอดหนี้โดยลูกหนี้ยังคงจ่ายชำระดอกเบี้ยในอัตราที่ระบุไว้ในสัญญาเดิม และธนาคารวิเคราะห์แล้วคาดว่าจะได้รับชำระเงินต้นและดอกเบี้ยคืนครบถ้วนตามสัญญาการให้กู้ยืม
2. การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา หมายถึง การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียเนื่องจาก
  - 2.1 มีการลดเงินหรือดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้วให้ลูกหนี้ หรือ
  - 2.2 มีผลขาดทุนจากการรับโอนทรัพย์สินที่มีมูลค่าราคายุติธรรมต่ำกว่ายอดหนี้ที่ตัดจำหน่ายไป หรือ
  - 2.3 มีการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ ซึ่งทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับต่ำกว่ามูลค่าหนี้ตามบัญชีของลูกหนี้รวมดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว หรือ
  - 2.4 มีส่วนสูญเสียจากการคำนวณโดยใช้ราคาตลาดของลูกหนี้ หรือการใช้มูลค่าราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ที่เป็นประกัน หรือมีส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อันเนื่องมาจากเหตุผลอื่น เช่น การแปลงหนี้เป็นทุน เป็นต้น

คุณสมบัติของลูกหนี้ที่จะได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ลูกหนี้ที่จะได้รับการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นลูกหนี้ด้อยคุณภาพ
2. ธุรกิจของลูกหนี้ยังดำเนินการอยู่ หรือมีแนวโน้มที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปได้

หากได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3. ลูกหนี้ให้ความร่วมมือในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยให้ข้อมูลและเอกสารหลักฐานที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ฐานะกิจการ ความสามารถในการชำระหนี้ และงบการเงิน ที่ครบถ้วนสมบูรณ์และถูกต้องตามความเป็นจริง และยินยอมที่จะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของธนาคารในกรณีที่เป็น

4. กรณีลูกหนี้เป็นนิติบุคคล จะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะกรรมการนิติบุคคลนั้น และยินยอมให้ความร่วมมือปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของธนาคารเช่นกัน

ขั้นตอนการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

มีขั้นตอนที่สามารถสรุปพอสังเขปได้ดังนี้คือ

ตารางที่ 3 แสดงขั้นตอนการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ขั้นตอน	รายละเอียด
1. กำหนดนโยบาย มาตรการและแนวทางการพิจารณาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร - ผู้บริหารระดับสูงมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย - ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการของธนาคารพาณิชย์ - ครอบคลุมการปรับปรุงโครงสร้างทั้งกระบวนการ ตั้งแต่วัตถุประสงค์ แนวทางการวิเคราะห์ การคัดเลือกลูกหนี้ การติดตามดูแล การรายงานผลการปฏิบัติงาน

ขั้นตอน	รายละเอียด
2. กำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติ	<p>เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ครอบคลุม</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน้าที่และความรับผิดชอบในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ - การอนุมัติ - การรายงาน - แผนการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน - การติดตามดูแล
3. แต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานตามกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	<p>กรณีทั่วไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - แต่งตั้งกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ เป็นอิสระจากเจ้าหน้าที่สินเชื่อ และได้รับมอบอำนาจในการต่อรอง <p>กรณีลูกหนี้ที่ธนาคารพาณิชย์อยู่ในข่ายมีความสัมพันธ์หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องแต่งตั้งสถาบันการเงินอื่นหรือบุคคลที่ 3 ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับธนาคารพาณิชย์และลูกหนี้ และเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะ ซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจการเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน เป็นผู้วิเคราะห์ - ยกเว้นกรณีที่ธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์เนื่องจากการเข้าไปแก้ไขปัญหาหนี้
4. จัดทำเอกสารประกอบการวิเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำรายงานการวิเคราะห์สาเหตุ ความรุนแรง ความเสี่ยง การคาดการณ์การชำระหนี้ การประเมินคุณภาพการบริหาร ต้องมีเอกสารหลักฐานครบถ้วน - สมมติฐานการประมาณการกระแสเงินสด - การประเมินมูลค่าหลักประกันตามหลักเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย(ถ้ามี) - ข้อเสนอการอนุมัติเงื่อนไขที่ผ่อนปรนที่

ขั้นตอน	รายละเอียด
	<p>สอดคล้องกับอายุโครงการและตามความสามารถในการชำระหนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำตารางแสดงการชำระหนี้คืน และเงื่อนไขทางการเงินต่าง ๆ - จัดทำเอกสารหลักฐานและสัญญาต่าง ๆ ให้ครบถ้วนและมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย
5. จัดทำหนังสือรับรองการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามแบบมาตรฐาน	<ul style="list-style-type: none"> - จัดส่งให้กรมสรรพากร 1 ชุด - นำไปแสดงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี
6. จัดทำ รายงานการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แยกตามประเภทธุรกิจ และ รายงานรายละเอียดลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างเสร็จแล้ว	<ul style="list-style-type: none"> - ยื่นต่อฝ่ายนโยบายสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย ภายใน 21 วัน นับจากวันสิ้นเดือนที่รายงาน
7. พิจารณาสวนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การจัดชั้นและการกันเงินสำรองภายหลังทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	
8. จัดให้มีระบบการติดตามผลหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำรายงานเสนอผู้บริหารอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง - ให้ลูกหนี้จัดส่งงบการเงิน เพื่อติดตามการดำเนินงานของลูกหนี้ - กำหนดวิธีแก้ไขปัญหากรณิลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
9. การปรับปรุงสำรองหรือส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	<p>ประเมินคุณภาพหนี้ของลูกหนี้อย่างน้อยทุกไตรมาสเพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระแสเงินสด - อัตราดอกเบี้ย - ราคาตลาดของลูกหนี้ - ราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ประกัน

ขั้นตอนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ขนาดเล็ก

ขั้นตอนของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ขนาดเล็ก คือ ลูกหนี้ที่มียอดหนี้คงค้างไม่เกิน 5 ล้านบาท มีดังนี้

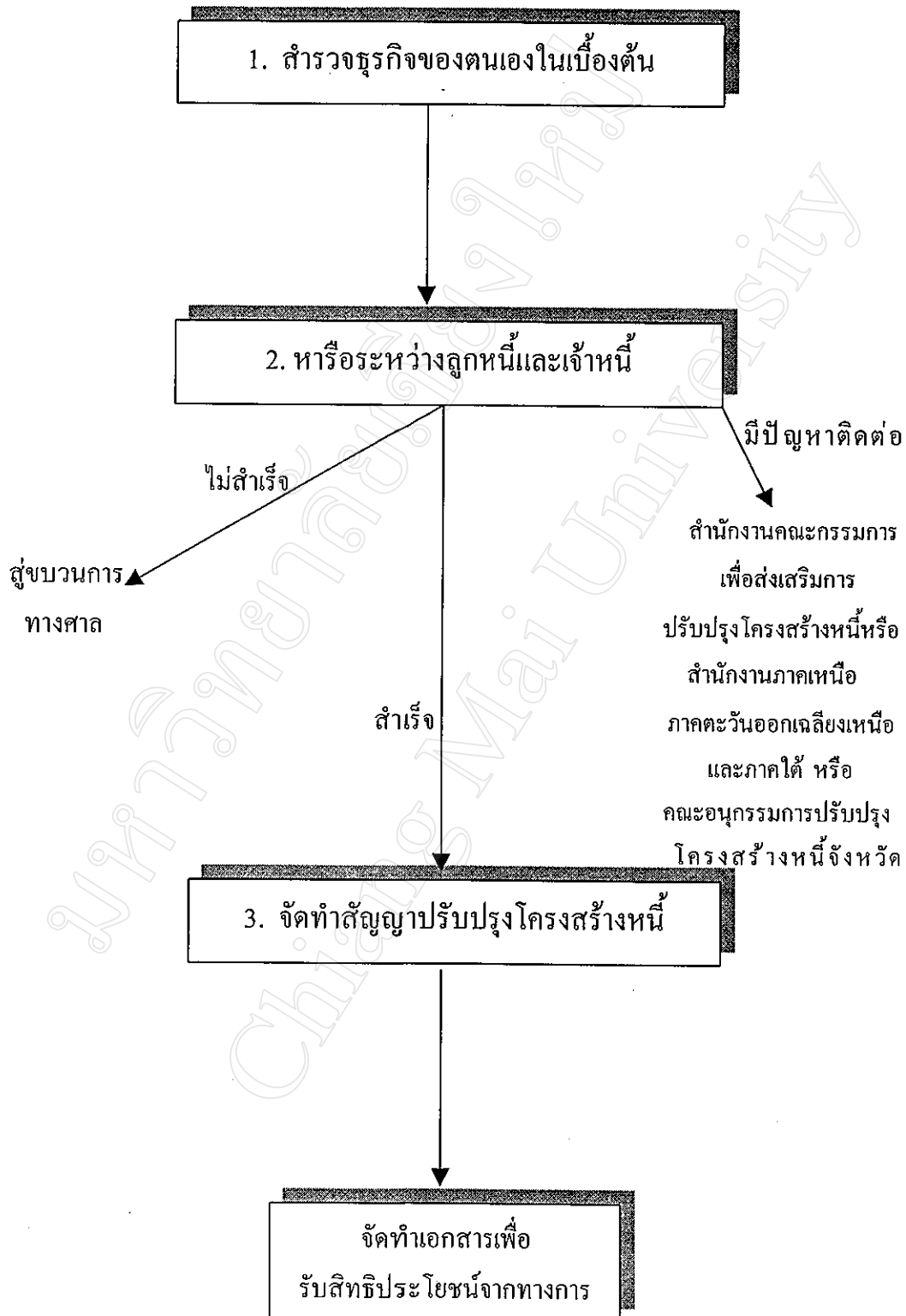
1. การสำรวจธุรกิจของตนเองในเบื้องต้น ลูกหนี้ที่มีปัญหาหนี้คงค้างกับธนาคาร จะต้องพิจารณาธุรกิจของตนเองก่อนว่า มีแนวทางที่จะแก้ไขหนี้ปัญหานี้คงค้าง อย่างไร เพื่อให้ธุรกิจของตนเองที่ดำเนินการอยู่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นต้องหารือกับเจ้าหนี้ก็ควรที่จะเปิดเผยข้อมูล ตลอดจนรับฟังคำแนะนำจากเจ้าหนี้คือธนาคาร เพื่อให้ธุรกิจดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งเป็นการร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลโดยเร็ว

2. การหารือระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายต้องการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การพบกันเพื่อหารือปัญหาจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อหารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และพิจารณาความสามารถของลูกหนี้ในการดำเนินธุรกิจต่อไป จนสามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งอาจจำเป็นต้องเชิญบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญเป็นคนกลางและเป็นที่ยอมรับของทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้มาช่วยแนะนำการแก้ไขด้วย เพื่อดำเนินการตามแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุด

หากมีปัญหาการนัดหารือ คู่กรณีสามารถร้องขอให้มีการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปยังคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัด หรือที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สำนักงานภาคเหนือ สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสำนักงานภาคใต้ ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นคนกลางในการนัดให้ทั้งสองฝ่ายพบปะเจรจากัน

3. การจัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เมื่อข้อตกลงแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจจากทั้งสองฝ่ายเจ้าหนี้และลูกหนี้แล้ว จะต้องจัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติและเป็นหลักฐานในการรับสิทธิประโยชน์จากทางการต่อไป

ขั้นตอนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

มาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดเบื้องต้นที่ธนาคารพาณิชย์พึงปฏิบัติตามในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์มีการกำหนดนโยบาย วิธีการและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ มีการวิเคราะห์และจัดทำเอกสารหลักฐานประกอบอย่างเพียงพอ และถือปฏิบัติตามมาตรฐานสากลทั้งในด้านวิธีการบัญชีและการจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรองที่เกี่ยวข้อง และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มิถุนายน 2541 เป็นต้นไป

ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้มีการกำหนดนโยบายและมาตรการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ที่จะต้องดำเนินการ และได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์การระงับการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ การจัดชั้นลูกหนี้ การกันเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้นและมาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามหนังสือที่ ธพท.ง.(ว) 1236/2541 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2541 รวมทั้งได้ประกาศหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับธนาคารพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

1. ส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2542 ได้กำหนดให้ ธนาคารพาณิชย์ดำเนินการบันทึกส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ดังนี้

1.1 กรณีที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยการรับโอน สินทรัพย์ ทรสารการเงินหรือรับทุนของลูกหนี้ที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน หรือลดต้นเงินหรือ ดอกเบี้ยค้างชำระที่บันทึกเป็นรายได้ก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ให้บันทึกส่วนสูญเสียเป็นค่าใช้จ่ายหนี้สูญทันที ตัดจำหน่ายบัญชีลูกหนี้และปรับปรุงสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ได้ตั้งไว้สำหรับลูกหนี้นั้นได้ หากว่าได้กันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดให้ทยอยกันในแต่ละงวด

1.2 กรณีที่มีการผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระ ส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการที่ราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้ต่ำกว่าเงินลงทุนในลูกหนี้ ให้บันทึกเป็นสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ ทั้งนี้ให้ธนาคารพาณิชย์กันเงินสำรองจากส่วนสูญเสียนี้กับสำรองที่ต้องตั้งตามการจัดชั้นหลังปรับปรุงโครงสร้างหนี้

2. เงินสำรองที่ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ มาตรา 65 ตรี(1)(ค) แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้เงินสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ธนาคารพาณิชย์ได้กันไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ เฉพาะส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นจากเงินสำรองดังกล่าวของรอบระยะเวลาบัญชีก่อน สามารถถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้

เงินสำรองส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้น และได้นำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีใด ต่อมาหากมีการตั้งเงินสำรองดังกล่าวลดลงให้นำเงินสำรองส่วนที่ตั้งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้วนั้น มารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่เงินสำรองลดลง

3. การกันเงินสำรองตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์กันเงินสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา โดยได้กำหนดอัตราเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นแต่ละประเภทไว้ ดังนี้

ตารางที่ 4 การกันเงินสำรองตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย¹³

ประเภทสินทรัพย์จัดชั้น	อัตรากันเงินสำรอง
สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ	100%
สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย	ไม่ต่ำกว่า 50%
สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	ไม่ต่ำกว่า 20%
สินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	ไม่ต่ำกว่า 2%
สินทรัพย์จัดชั้นปกติ	ไม่ต่ำกว่า 1%

¹³ ธนาคารแห่งประเทศไทย, หนังสือเวียนที่ ธปท.ง.(ว) 1237/2541 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2541.

4. การจัดชั้นลูกหนี้ภายหลังจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เมื่อธนาคารพาณิชย์ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เสร็จสิ้นแล้ว ธนาคารพาณิชย์จะต้องเปลี่ยนสถานะการจัดชั้นของลูกหนี้ โดยเลื่อนสถานะการจัดชั้นหนี้เฉพาะสัญญาที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงการจัดชั้นลูกหนี้ภายหลังจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้¹⁴

สถานะการจัดชั้นของลูกหนี้ก่อนปรับปรุงโครงสร้างหนี้	สถานะการจัดชั้นของลูกหนี้หลังปรับปรุงโครงสร้างหนี้
ลูกหนี้จัดชั้นปกติ	ลูกหนี้จัดชั้นปกติ
ลูกหนี้จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	ลูกหนี้จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ
ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน
ลูกหนี้จัดชั้นสงสัย	ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน
ลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจะสูญ	ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน

หากว่าลูกหนี้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการชำระเงินตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ได้ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงิน แล้วแต่ระยะใดจะนานกว่าธนาคารพาณิชย์สามารถเปลี่ยนการจัดชั้นเป็นลูกหนี้ชั้นปกติได้

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2542 กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เปลี่ยนการจัดชั้นลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเป็นชั้นปกติได้โดยไม่ต้องรอเวลา 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงิน เมื่อลูกหนี้รายนั้นเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

4.1 ลูกหนี้สามารถชำระดอกเบี้ยได้ในอัตราไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาด โดยไม่มีช่วงปลอดการชำระดอกเบี้ย แต่อาจมีช่วงปลอดชำระเงินต้นได้

4.2 ลูกหนี้รายที่มีส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของยอดหนี้ตามบัญชีก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งได้มีการตัดออกจากบัญชีแล้ว หรือได้มีการกันเงินสำรองในอัตราดังกล่าวครบถ้วนแล้ว โดยหนี้ส่วนที่เหลือได้มีการวิเคราะห์ฐานะและ

¹⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้า 3.

กิจการของลูกหนี้ตลอดจนกระแสเงินสดอย่างมีหลักเกณฑ์ สมเหตุสมผล และมีหลักฐานประกอบจนเชื่อได้แน่นอนว่าลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

4.3 ลูกหนี้ในลักษณะ Loan Syndication หรือมีเจ้าหนี้หลายราย ซึ่งบรรดาเจ้าหนี้ได้ตกลงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ร่วมกันได้ และสามารถแสดงหลักฐานการวิเคราะห์ฐานะและกิจการของลูกหนี้ ตลอดจนกระแสเงินสดอย่างมีหลักเกณฑ์ สมเหตุสมผล และมีความเป็นไปได้แน่นอนที่ลูกหนี้จะปฏิบัติตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

4.4 กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องร้องลูกหนี้ ต่อมาได้มีการตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลได้มีคำพิพากษายอมแล้ว และกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องร้องลูกหนี้ตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย และศาลได้มีคำสั่งเห็นชอบตามคำขอประนอมหนี้หรือแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว

4.5 กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

5. การกั้นเงินสำรองสำหรับส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และการจัดชั้นหนี้ ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2541 สามารถทยอยกั้นเงินสำรองจากการจัดชั้นและส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ดำเนินการก่อนสิ้นปี 2543 ตามเงื่อนไขดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงการกั้นเงินสำรองสำหรับส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้¹⁵

วันสิ้นสุดบัญชี	การกั้นเงินสำรอง
30 ธันวาคม 2541	ไม่ต่ำกว่า 20%
30 มิถุนายน 2542	ไม่ต่ำกว่า 40%
31 ธันวาคม 2542	ไม่ต่ำกว่า 60%
30 มิถุนายน 2543	ไม่ต่ำกว่า 80%
31 ธันวาคม 2543	ไม่ต่ำกว่า 100%

¹⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 3.

6. การรับรู้รายได้ดอกเบี้ยและรายได้อื่น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์การรับรู้รายได้ดอกเบี้ยและรายได้อื่นสำหรับลูกหนี้ที่มีการปรับปรุงโครงสร้าง กรณีลูกหนี้ได้รับการจัดชั้นเป็นชั้นต่ำกว่ามาตรฐานซึ่งต้องมีการติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หากลูกหนี้สามารถชำระเงินตามเงื่อนไขใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 งวดการชำระเงิน หรือ 3 เดือนแล้วแต่ระยะใดจะนานกว่า ธนาคารพาณิชย์จะสามารถบันทึกบัญชีรับรู้รายได้ดอกเบี้ยตามเกณฑ์สิทธิได้ใหม่ แต่กรณีที่ลูกหนี้ได้รับการจัดชั้นเป็นชั้นปกติ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2542 ธนาคารพาณิชย์สามารถบันทึกบัญชีรับรู้รายได้ดอกเบี้ยตามเกณฑ์สิทธิได้ทันที

7. หลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกัน ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดขั้นตอนการประเมินราคาหลักประกัน เพื่อการปรับปรุงโครงสร้างของลูกหนี้ และใช้สำหรับการนำมูลค่าของหลักประกัน ซึ่งได้มีการประเมินราคาตลาดอย่างเหมาะสมแล้วมาหักออกจากเงินให้สินเชื่อที่ต้องกันเงินสำรอง โดยธนาคารพาณิชย์ต้องกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติในการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันการให้กู้ยืมหรือให้สินเชื่อ รวมตลอดถึงการทบทวนมูลค่าของหลักประกันดังกล่าวไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้

7.1 ประเภทหลักประกันและเวลาการประเมินราคา

7.1.1 ประเภทอสังหาริมทรัพย์แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

- ยอดหนี้คงค้างต่ำกว่า 5.00 ล้านบาท ต้องใช้ราคาประเมินไม่เกิน 36 เดือน
- ยอดหนี้คงค้างเกินกว่า 5.00 ล้านบาท ต้องใช้ราคาประเมินไม่เกิน 12 เดือน

7.1.2 กรณีเงินสด เงินฝากที่สถาบันผู้ให้กู้ยืม ไม่ต้องประเมิน

ราคาหรือตีราคา

7.2 ผู้รับผิดชอบประเมินราคา

7.2.1 ผู้ประเมินอิสระคือ นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจให้บริการประเมินราคาสินทรัพย์ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน และเป็นผู้ประเมินราคาที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ ให้เป็นผู้ประเมินราคาหลักประกันและไม่เคยถูกธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศยกเลิก รายชื่อที่สถาบันการเงินเห็นชอบให้เป็นผู้ชำนาญการประเมินราคาสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน ประกอบด้วย

- ผู้ประเมินราคาภายในสถาบันการเงิน ผู้ประเมินราคาดังกล่าว จะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรให้สินเชื่อ การลงทุนและการเรียกชำระหนี้ รวมทั้งจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและทางอ้อมกับลูกหนี้และหลักประกันนั้น

- ผู้ประเมินราคาอิสระต้องมีการทำสัญญาจ้างงานกับสถาบันการเงินโดยตรง และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและทางอ้อมกับสถาบันการเงิน ลูกหนี้ และหลักประกัน

- ต้องจัดให้มีคณะกรรมการอย่างน้อย 3 คน เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาและอนุมัติผู้ประเมินราคาอิสระ รวมทั้งพิจารณาและอนุมัติผลการประเมินราคา หรือผลการตีราคา

7.2.2 ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ประเมินตามระเบียบที่ได้รับความเห็นชอบจาก ธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว ดังนี้

- ถ้าหลักทรัพย์นั้นเดิมสำนักหลักประกันเป็นผู้ประเมินราคาไว้ให้พนักงานของสำนักประกันที่มีคุณสมบัติเหมาะสมคนใดคนหนึ่งผู้จัดการสำนักหลักประกันแต่งตั้งเป็นผู้รับผิดชอบประเมินราคาหลักทรัพย์ประกันดังกล่าว

- ถ้าหลักทรัพย์นั้นเดิมสาขาเป็นผู้ประเมินราคาไว้ ให้พนักงานสาขาไม่น้อยกว่า 2 คน ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและไม่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อ เร่งรัดหนี้และการรับชำระหนี้ รวมทั้งจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและทางอ้อมกับลูกหนี้และหลักประกันนั้น ที่ผู้จัดการสาขาแต่งตั้ง เป็นผู้ประเมินราคาหลักทรัพย์ประกันดังกล่าว

7.3 มาตรฐานการประเมินราคาและการตีราคาในการประเมินราคาและการตีราคาจะต้องถือปฏิบัติดังนี้ คือ

7.3.1 จะต้องถือปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณ และมาตรฐานการปฏิบัติงานของสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย หรือสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย เป็นมาตรฐานอ้างอิงขั้นต่ำได้

7.3.2 ในการตีราคา หากใช้ผู้ประเมินราคาภายในสถาบันการเงิน นอกจากต้องถือปฏิบัติตามข้อ 7.3.1 แล้ว จะต้องถือปฏิบัติตามแนวทางการประเมินราคาหลักประกันของสถาบันการเงินของสมาคมธนาคารไทยและสมาคมบริษัทเงินทุน ตามที่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

7.4 แนวทางการประเมินราคาและการตีราคา

7.4.1 จะต้องทำการประเมินราคาหรือทำการตีราคาหลักประกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินราคาและการตีราคาสำหรับหลักประกันแต่ละประเภทมี ดังนี้

- หลักประกันที่เป็นเงินสด หรือเงินฝากที่สถาบันการเงินผู้ให้กู้ยืมไม่ต้องทำการประเมินราคาหรือ ตีราคา

- หลักประกันที่ใกล้เคียงเงินสด ได้แก่ หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด ทั้ง หลักทรัพย์ประเภททุนและหลักทรัพย์ประเภทหนี้ ให้ตีราคาด้วยราคาตลาด คือ ราคาปิดครั้งสุดท้ายของหลักทรัพย์ประเภทนั้น ๆ ที่มีการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือ ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์

- หลักทรัพย์นอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือนอกศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ ให้ทำการประเมินราคาหรือทำการตีราคาแล้วแต่ขนาดของราคาตามบัญชีของลูกหนี้ เพื่อให้ได้มูลค่าตลาดตามคำนิยามของมูลค่าตลาด หากไม่สามารถหามูลค่าตลาดได้ ให้ถือตามมูลค่าสินทรัพย์สุทธิ (Net Worth) ของกิจการที่เป็นผู้ออกหลักทรัพย์นั้น

- หลักประกันที่เป็นอสังหาริมทรัพย์เพื่อการพาณิชย์ ให้ใช้วิธีคิดจากต้นทุน (Cost Approach) หรือวิธีการเปรียบเทียบราคาตลาด (Direct sales comparison approach) หรือวิธีพิจารณาจากรายได้ (Income approach)

- หลักประกันที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัย ให้ใช้วิธีการเปรียบเทียบราคาตลาด (Direct sales comparison approach)

- หลักประกันอื่น ๆ ให้ทำการประเมินราคาหรือทำการตีราคา โดยยึดหลักปฏิบัติ ตามมาตรฐานที่กำหนดโดยสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย หรือสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย หรือตามแนวทางการประเมินราคาหลักประกันของสถาบันการเงิน ของสมาคมธนาคารไทยและสมาคมบริษัทเงินทุนตามที่ได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

มูลค่าของหลักประกันที่ใช้ในการคำนวณเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้น

ในการคำนวณเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย และสูญ(ค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญ) สถาบันการเงินสามารถนำมูลค่าของหลักประกันมาหักออกจากยอดคงค้างของลูกหนี้ที่จัดชั้นดังกล่าว ก่อนจะนำยอดคงค้างที่เหลือไปคำนวณเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้นตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดได้ ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงมูลค่าของหลักประกันที่ใช้ในการค้ำเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้น¹⁶

ประเภทหลักประกัน	มูลค่าสุทธิที่หักได้ (%)
1. เงินสด, เงินฝากที่สถาบันการเงินนั้น	- หักได้ 100%
2. หลักประกันที่ใกล้เคียงเงินสด (หลักทรัพย์ ในความต้องการของตลาด)	- หักได้ไม่เกิน 95% ของราคาตลาด
3. หลักประกันที่มีการประเมินราคาหรือตี ราคาไว้ ไม่เกิน 12 เดือน	- หักได้ไม่เกิน 90% ของมูลค่าที่ได้จากการ ประเมินราคา หรือตีราคา
4. หลักประกันที่มีการประเมินราคาหรือตี ราคาไว้ ไม่เกิน 36 เดือน (สำหรับลูกหนี้ รายย่อยที่มียอดหนี้คงค้าง < 5 ล้านบาท)	- หักได้ไม่เกิน 90% ของมูลค่าที่ได้จากการ ประเมินราคา หรือตีราคา
5. หลักประกันที่มีการประเมินราคาหรือตี ราคาไว้ นานกว่า 12 เดือน	- หักได้ไม่เกิน 50% ของมูลค่าที่ได้จากการ ประเมินราคา หรือตีราคา
6. หลักประกันที่มีการประเมินราคาหรือตี ราคาไว้ นานกว่า 36 เดือน (สำหรับลูกหนี้ รายย่อยที่มียอดหนี้คงค้าง < 5 ล้านบาท)	- หักได้ไม่เกิน 50% ของมูลค่าที่ได้จากการ ประเมินราคา หรือตีราคา

ทั้งนี้ มูลค่าหลักประกันที่นำมาหักได้ตามที่กล่าวข้างต้น จะต้องไม่สูงเกินกว่ามูลค่า
ที่จำนำ จดนำนอง หรือมูลค่าที่สถาบันการเงินมีบุริมสิทธิเหนือหลักประกันนั้น

วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

แนวทางในการปฏิบัติทางบัญชีธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้สถาบันการเงินและ
ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. วิธีปฏิบัติทางบัญชีนี้ ในช่วงแรกให้ถือปฏิบัติสำหรับลูกหนี้ประเภทธุรกิจ
(Corporate Loans) ที่มีราคาตามบัญชีรวมดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว ดังนี้

¹⁶ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน), เอกสารการฝึกอบรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ พ.ศ.2542.

1.1 ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาโดยยินยอมผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ ให้สถาบันการเงินบันทึกส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการคำนวณราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้คงค้าง ตามลำดับวิธีต่อไปนี้

1.1.1 คำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับตามเงื่อนไขใหม่ในการชำระหนี้ที่เป็นผลมาจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยใช้อัตราส่วนที่ระบุอยู่ในข้อ 1.3

1.1.2 ให้ใช้ราคาตลาดของลูกหนี้ หากลูกหนี้นั้นมีการซื้อขายในตลาด และสามารถทราบราคาซื้อขายได้ เช่น ราคาประมูลจากองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน เป็นต้น

1.1.3 ให้ใช้ราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ที่เป็นประกัน ซึ่งประเมินขึ้นตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ในกรณีที่หลักทรัพย์นั้นจะเป็นที่มาของกระแสเงินสดรับจากการชำระหนี้ เมื่อราคาตามบัญชีใหม่ที่คำนวณได้ต่ำกว่าราคาตามบัญชีเดิมรวมดอกเบี้ยค้างรับของลูกหนี้คงค้าง สถาบันการเงินจะต้องบันทึกส่วนสูญเสียทั้งหมดในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดนั้นในการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ สำหรับส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้น ให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้

1.2 กรณีที่สถาบันการเงินรับชำระหนี้โดยการรับโอนทรัพย์สิน ตราสารการเงินหรือรับทุนของลูกหนี้ที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน ให้สถาบันการเงินตัดจำหน่ายยอดลูกหนี้ให้หมดไป และบันทึกบัญชีสินทรัพย์ที่ได้รับโอนมาด้วยราคายุติธรรมของสินทรัพย์นั้น ส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นให้บันทึกในงบกำไรขาดทุนทันทีที่มีการรับโอน โดยให้คำนึงถึงค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ตั้งไว้แต่เดิมด้วย

กรณีรับชำระหนี้บางส่วนโดยการรับโอนทรัพย์สิน ตราสารการเงิน หรือรับทุนของลูกหนี้ที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน ก็ให้ปฏิบัติตามข้อ (1.2) ก่อนแล้วจึงปฏิบัติตามข้อ (1.1) สำหรับหนี้ส่วนที่เหลือ

1.3 อัตราส่วนลดที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าปัจจุบัน ของกระแสเงินสดรับ สถาบันการเงินสามารถใช้อัตราดอกเบี้ยตลาด (Market Interest Rate) เป็นอัตราส่วนลดในการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับได้ โดยอัตราดอกเบี้ยตลาดที่กล่าว หมายถึง อัตราดอกเบี้ยของเงินให้สินเชื่อที่เหมาะสม ของสถาบันการเงินนั้น ณ วันที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และควรให้เหมาะสมกับโครงสร้างธุรกิจของลูกหนี้ด้วย ทั้งนี้ สถาบันการเงินจะต้องกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติให้ชัดเจนและถือปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ

1.4 เมื่อได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว ให้สถาบันการเงินจัดชั้น และกันเงินสำรองสำหรับลูกหนี้รายนั้น ๆ ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ แต่ ทั้งนี้ระยะเวลาในการทยอยกันเงินสำรองจะต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาที่เหลือของสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

1.5 ในระหว่างการติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงินแล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า ให้สถาบันการเงินรับรู้รายได้ตามเกณฑ์เงินสด

1.6 สถาบันการเงินจะต้องประเมินคุณภาพหนี้ของลูกหนี้อย่างน้อยทุกไตรมาสหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หากสถาบันการเงินพบว่า จำนวนหรือวันถึงกำหนดของกระแสเงินสดรวมทั้งอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่เป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัวได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ หรือราคาตลาดของลูกหนี้หรือราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ที่เป็นหลักประกันแตกต่างกันไปอย่างมีนัยสำคัญจากที่บันทึกไว้เดิม ให้สถาบันการเงินประเมินราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้ โดยให้หลักการตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ (1.1) - (1.3) การปรับปรุงราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้นี้ ให้สถาบันการเงินปรับปรุงกับบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงนี้ต้องไม่ทำให้ราคาตามบัญชีที่บันทึกไว้เดิมหรือเงินลงทุนในลูกหนี้ (จำนวนที่สถาบันการเงินจ่ายเพื่อให้ได้ลูกหนี้นี้มาครอง กรณีที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ลูกหนี้ที่ซื้อมา) เพิ่มสูงขึ้น

เพื่อให้สถาบันการเงินมีระยะเวลาปรับตัว ในช่วงแรกของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ก่อนสิ้นปี พ.ศ.2543 นี้ สถาบันการเงินอาจใช้ราคายุติธรรมของหลักประกัน เพื่อคำนวณส่วนสูญเสียหายแทนการใช้วิธีมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับก็ได้

2. สำหรับลูกหนี้ที่มีราคาตามบัญชีต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในข้อ (1) สถาบันการเงินอาจถือปฏิบัติเช่นเดียวกับวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ (1) หรืออาจถือปฏิบัติตามวิธีการอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อ(1)ได้ แต่จะต้องระบุวิธีการนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วย

3. ลูกหนี้ประเภทอุปโภคบริโภคที่มีปัญหา ที่ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เช่น ลูกหนี้บัตรเครดิต ลูกหนี้เช่าซื้อ เป็นต้น สถาบันการเงินอาจประเมินส่วนสูญเสียหายเป็นกลุ่มรวมกันโดยใช้วิธีสถิติ หรืออาจถือปฏิบัติตามที่กล่าวไว้ในข้อ (1) ได้

มาตรฐานการบัญชีไทย ฉบับที่ 34 เรื่องการบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา

มาตรฐานการบัญชีไทยเกี่ยวกับเรื่อง การบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา เป็นการยกและปรับปรุงมาจากมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (Statement of Financial Accounting Standard หรือ SFAS) ฉบับที่ 15 เรื่องการบัญชีเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาสำหรับลูกหนี้และเจ้าหนี้ และบางส่วนในมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกาคำที่ 114 เรื่องการบัญชีสำหรับเจ้าหนี้เกี่ยวกับการด้อยค่าของหนี้ ซึ่งมีเนื้อหาสาระไม่แตกต่างจากต้นฉบับที่ทำการปรับปรุง โดยสามารถสรุปมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 34 ได้ดังนี้

1. การปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาเป็นการยินยอมของเจ้าหนี้ที่อาจเป็นผลมาจากข้อตกลงระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ หรือจากคำสั่งศาล

2. ตามปกติหนี้ที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการปรับโครงสร้างหนี้ มีปัญหาเกิดจากการกู้ยืม การซื้อตราสารหนี้หรือการซื้อขายสินค้าหรือบริการที่เป็นเงินเชื่อ

3. การปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาอาจทำได้หลายวิธี โดยอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกันดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 ลูกหนี้โอนอสังหาริมทรัพย์ สินทรัพย์ หรือโอนหนี้ที่จะได้รับจากบุคคลที่สาม เพื่อชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วนให้แก่เจ้าหนี้ ทั้งนี้ให้รวมถึงการที่เจ้าหนี้อิครทรัพย์หรือกลับเข้าครอบครองสินทรัพย์ด้วย

3.2 ลูกหนี้ออกหุ้นทุน หรือโอนส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของให้กับเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้ไม่รวมการแปลงตราสารหนี้ให้เป็นตราสารทุนตามเงื่อนไขเดิม

3.3 การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะ ดังนี้

3.3.1 การลดอัตราดอกเบี้ยสำหรับอายุที่เหลืออยู่ของหนี้เดิม การลดอัตราดอกเบี้ยอาจต้องระบุไว้อย่างแน่นอนหรือขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่กำหนดไว้

3.3.2 การขยายระยะเวลาการชำระหนี้ออกไป โดยมีอัตราดอกเบี้ยที่ระบุไว้ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดขณะนั้น สำหรับการออกหนี้ใหม่ที่มีความเสี่ยงใกล้เคียงกัน

3.3.3 การลดยอดเงินต้นหรือเงินที่จะต้องชำระคืน เมื่อครบกำหนดตามที่ระบุในตราสารหนี้หรือในสัญญา การลดนั้นอาจระบุไว้อย่างแน่นอนหรือขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่กำหนดไว้

3.3.4 การลดจำนวนดอกเบีย้ค้างชำระไม่ว่าจะเป็นการลดแบบ
ระบุไว้แน่นอนหรือขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่กำหนดไว้

4. ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาเจ้าหนี้อาจรับชำระทั้งหมดจากลูกหนี้
โดยการรับโอน

4.1 อสังหาริมทรัพย์ สิทธิทรัพย์สินอื่น หรือลูกหนี้บุคคลที่สาม

4.2 ส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของ ของลูกหนี้เจ้าหนี้ต้องบันทึกสิทธิทรัพย์สิน
หรือส่วนได้เสียที่ได้รับโอนมาด้วยมูลค่ายุติธรรม อย่างไรก็ตามหากหนี้เป็นหนี้ที่จะได้รับชำระ
จากสิทธิเพียงอย่างเดียว และเจ้าหนี้รับโอนสิทธิอสังหาริมทรัพย์จากลูกหนี้เพื่อเป็นการรับชำระหนี้
ทั้งหมดโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำสิทธิดังกล่าวออกขาย ให้บันทึกสิทธิเหล่านั้นด้วยมูลค่า
ยุติธรรมหักด้วยประมาณการค่าใช้จ่ายในการขาย

5. เจ้าหนี้ต้องบันทึกผลต่างระหว่างเงินลงทุนในลูกหนี้ที่สูงกว่ามูลค่ายุติธรรมของ
สิทธิที่ได้รับโอนมา (หักด้วยประมาณการค่าใช้จ่ายในการขาย) ในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวด
บัญชีนั้น โดยเจ้าหนี้ต้องพิจารณาถึงค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่มีอยู่ในการบันทึกผลต่างดังกล่าวเป็น
รายการขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้

6. หากการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาเป็นการที่เจ้าหนี้ยินยอมให้เปลี่ยนแปลง
เงื่อนไขการชำระหนี้เพียงอย่างเดียว ณ วันที่ปรับโครงสร้างหนี้ เจ้าหนี้ต้องบันทึกผลต่างระหว่าง
เงินลงทุนในลูกหนี้ที่สูงกว่ามูลค่ายุติธรรมของหนี้ไว้ในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดบัญชีนั้น โดย
เจ้าหนี้ต้องพิจารณาถึงค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่มีอยู่ในการบันทึกผลต่างดังกล่าวเป็นรายการขาดทุน
จากการปรับโครงสร้างหนี้

7. ในการบันทึกรายการขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้ เจ้าหนี้ต้องล้างบัญชี
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่มีอยู่ให้หมดไป ณ วันที่ปรับโครงสร้างหนี้ ในขณะที่เจ้าหนี้ต้อง
บันทึกบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเพื่อให้เงินลงทุนในลูกหนี้เท่ากับมูลค่ายุติธรรมของหนี้ ใน
เวลาต่อมาเจ้าหนี้ต้องปรับปรุงค่าเผื่อการปรับมูลค่าเมื่อมูลค่ายุติธรรมของหนี้เปลี่ยนแปลงไป จะ
ต้องตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ตามมาตรฐานการบัญชี
เรื่องหนี้สงสัยจะสูญ

8. มูลค่ายุติธรรมของหนี้ คือ มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับ
ในอนาคตคิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยในตลาด

9. กระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตที่ใช้ในการคำนวณ ต้องเป็นประมาณ
การที่ดีที่สุดที่เจ้าหนี้สามารถประมาณได้ภายใต้ข้อสมมุติ และการคาดการณ์อย่างสมเหตุสมผล
โดยกระแสเงินสดที่ประมาณขึ้นจะต้องมีหลักฐานที่สนับสนุน เจ้าหนี้ต้องนำหลักฐานที่มีอยู่ทั้ง

หมดมาประกอบการพิจารณาถึงกระแสเงินสดที่น่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งรวมถึงการประมาณรายจ่ายที่คาดว่าจะทำให้กระแสเงินสดรับที่ประมาณไว้ลดลง นำหนักที่ให้กับหลักฐานสนับสนุนขึ้นอยู่กับว่าหลักฐานนั้นสามารถตรวจสอบได้อย่างเที่ยงธรรมหรือไม่ ในกรณีที่เจ้าหนี้ไม่สามารถประมาณจำนวนหรือจังหวะเวลาการรับหรือจ่ายกระแสเงินสดเป็นที่แน่นอนได้ เพียงแต่สามารถประมาณได้ว่าจังหวะเวลาที่คาดว่าจะเกิดกระแสเงินสดนั้นอยู่ระหว่างช่วงเวลาใด เจ้าหนี้ควรใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นมาช่วยกำหนดประมาณการที่ดีที่สุดสำหรับกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

10. อัตราดอกเบี้ยในตลาดที่ใช้คำนวณมูลค่ายุติธรรมของหนี้ ณ วันที่ปรับโครงสร้างหนี้ คือดอกเบี้ยที่เจ้าหนี้พึงให้คู่แข่งลูกหนี้ปกติแต่ละประเภท โดยไม่ต้องคำนึงว่าลูกหนี้มีภาระปรับโครงสร้างหนี้หรือไม่

11. อัตราดอกเบี้ยในตลาดที่ใช้คำนวณมูลค่าปัจจุบันของหนี้ คือ อัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันที่เจ้าหนี้พึงให้คู่แข่งลูกหนี้ ภายใต้เงื่อนไขและสถานการณ์ในขณะนั้น อย่างไรก็ตามการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในตลาดให้กับลูกหนี้ที่จะต้องปรับโครงสร้างหนี้ อาจทำได้ยาก แต่หากคำนึงว่าการปรับโครงสร้างหนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ตามสัญญาใหม่ได้ ก็เป็นการสมเหตุสมผลที่จะถือว่าลูกหนี้ที่ได้ปรับโครงสร้างหนี้แล้วมีสถานะไม่ต่างจาก ลูกหนี้ปกติที่ไม่จำเป็นต้องทำการปรับโครงสร้างหนี้

12. ในการปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาเจ้าหนี้อาจรับชำระหนี้บางส่วนด้วยการรับโอนสินทรัพย์หรือรับโอนส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของ และเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ในส่วนที่เหลือ ในกรณีนี้เจ้าหนี้ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน ต่อไปนี้

12.1 เจ้าหนี้ต้องบันทึกสินทรัพย์หรือส่วนได้เสียในส่วนของ เจ้าของที่ ได้รับโอนมา

12.2 สำหรับหนี้ส่วนที่เหลือเจ้าหนี้ต้อง ปฏิบัติตามวิธีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้

13. ภายหลังจากปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา เจ้าหนี้ต้องคำนวณมูลค่ายุติธรรมของหนี้ใหม่โดยใช้วิธีตามที่กำหนดไว้ในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ และต้องปรับปรุงบัญชีค่าเผื่อการปรับมูลค่าหากหนี้มีมูลค่าลดลงในภายหลัง อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงดังกล่าวต้องไม่ทำให้ราคาตามบัญชีของลูกหนี้สูงกว่าเงินลงทุนในลูกหนี้ หากเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่งดังต่อไปนี้เกิดขึ้น

13.1 จำนวนและจังหวะเวลาของกระแสเงินสด ของหนี้ที่ประมาณไว้เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นสาระสำคัญ

13.2 กระแสเงินสดที่ได้รับจริงแตกต่างไปจากกระแสเงินสด ที่ประมาณไว้
ไว้อย่างเป็นสาระสำคัญ

13.3 อัตราดอกเบี้ยในตลาดเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้ มูลค่ายุติธรรมใน
ขณะนั้นต่างจากราคาตามบัญชีอย่างเป็นสาระสำคัญ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University